

GUNNAR CARLQUIST

3. FEBRUAR 1889-19. NOVEMBER 1963

Ved Gunnar Carlquists død skal der fra dansk personalhistorisk side udtales en varm tak for det betydelige bidrag, han med Lunds stifts herdaminne har ydet til dansk historie og personalhistorie, kirke- og kulturhistorie, den indsats, der i første række motiverede valget af ham i 1949 til æresmedlem af Samfundet.

NILS WILHELM GUNNAR CARLQUIST var født i Skåne, og til denne landsdel og dens historie var han knyttet hele sit liv. Han studerede historie ved Lunds universitet, hvor han 1909 blev fil. kand., 1910 fil. mag., 1915 fil. lic. og 1921 fil. dr. på en afhandling om Carl Fredrik Scheffer och Sveriges politiska förbindelser med Danmark åren 1752-1765 (Lund 1920). Allerede 1909 knyttedes han som ekstraordinær amanuensis til Lunds universitetsbibliotek, hvor hele hans livsgerning kom til at ligge, han blev 1912 amanuensis, 1918 2. bibliotekar, 1920 1. bibliotekar og endelig 1939 overbibliotekar. 1912 ægtede han ANNA MARIE SCHWENN, datter af overretssagfører RUDOLF SCHWENN, Århus, hvorved den skånske historikers i kødet bårne interesse for Danmark og dansk historie yderligere forstærkedes. Gennem sit arbejde og uden at fornægte sin svenske nationalitet har Carlquist været en af de mange, der har været med til at bygge bro mellem landene.

Carlquists biblioteksgerning, hans historiske arbejder og forskellige kildepublikationer skal der ikke her gøres rede for. Det er arbejdet med herdaminnet, og naturligvis behandlingen af perioden før 1660, der sikrer ham en plads også i den danske personalhistorie. Tanken om en ny præstehistorie for Lunde stift til afløsning af Cavallins forlængst forældede værk (1854-58) har været ventileret flere gange, men blev først realiseret, da Lunds stifts domkapitel i 1937 nedsatte en komité til at forberede sagen, og der gennem biskop EDVARD RODHES interesse var skaffet penge til de forberedende arbejder. Komitéen overdrog udarbejdelsen og arbejdets ledelse til dr. Carlquist, der således gennem mere end 25 år var intenst beskæftiget med

dette storværk. I det ydre bundet af den særlige og specielt svenske form, som Herdaminnerne repræsenterer, formåede Carlquist dog at påtrykke værket sit personlige præg. Skønt man burde betragte det som en selvfølge, skal det dog fremhæves som en af fortjenesterne ved dette værk, at Carlquist nøje og i detaljer overvejede de mange metodiske problemer, opgaven rummede – en velgennemtænkt programartikel (Personhistorisk tidskrift 1943, 76–98) gør rede for historien og overvejelserne, medens selve værket vidner om den strenghed og resignation, hvormed den valgte metode blev fulgt.

Værket har gentagne gange været genstand for omtale i vort tidsskrift (13, II, 208 og IV, 120; 14, I, 168 og III, 124). Fyldigst er metoden omtalt af Bjørn Kornerup i en beretning om genren: Svenske herdaminner (13, II, 208–11), hvor han uden at bruge for stærke udtryk karakteriserer Carlquists arbejde som et storværk, der ved sin nøje gennemtænkte og strikte gennemførte metode kunne tjene som et lysende forbillede for alle lignende værker og beslægtede undersøgelser. At genren i den specielle svenske udformning næppe lader sig overføre f. eks. til dansk præstehistorie er en sag for sig; men selve metoden, den kildekritiske nøgternhed og den akribi, hvormed her er arbejdet, bør sætte sig spor også hos os.

1962 udsendtes det af GUNNAR BERGSTRØM udarbejdede omfattende navneregister til serie II, 2–8, dvs. til hele Malmöhus län, registret omfatter 22.000 navne, og mere behøves næppe at siges om dets betydning. Kort før dr. Carlquists død udkom bind 9 omfattende Albo og Järrestads kontrakter. Om dette bind skal der her siges, at det på de væsentlige punkter naturligvis ikke adskiller sig fra de øvrige; mærkbart er det imidlertid, at man nu geografisk fjerner sig fra Danmark – de bidrag til dansk personalhistorie, som findes her, er sammenlignet med den rige høst i de forrige bind, færre og mere spredt, hvad der nok bl. a. hænger sammen med, at kildematerialet for tiden før 1660 synes dårligere bevaret for disse herreder. Men selvfølgelig er der noget at hente. Vigtigst er det vel nok, at dr. Carlquist har dokumenteret, at den bornholmske frihedshelt POUL HANSEN ANCHER (d. 1697), som Zahrtmann formodede det (DBL², I, 288), er søn af præsten HANS POULSEN ANCHER i Östra Hoby (s. 333 f.), og at denne igen må være søn af præsten POUL ANCHERSEN (d. 1634) i Starup og Grarup (Arends I, 12). Af bornholmsk interesse er også (s. 393 f.) oplysningen om, at pastor MICHAEL JENSEN SODE (d. 1676) i Glemminge og Tosterup, der ikke kendes af Jul. Bidstrup, utvivlsomt er søn af JENS HANSEN SODE i Hasle-Rutsker. I biografien af præsten

NIELS PEDERSEN (d. 1579?) (s. 286) i Löderup og Hörup findes supplerende oplysninger til Ehrencron-Müller VI, 259 f., og biografien af BERTEL KNUDSEN AQVILONIUS (1588–1650) (s. 290–97) er vel værd af stifte bekendtskab med, omend Rørdam tilsyneladende har fremdraget de faktiske oplysninger, der står til rådighed. Nævnes skal endnu det sandsynliggjorte i, at det hos Wiberg I, 259 opførte navn: POUL PAULL?, skal læses PRAHL, hans søn NIELS POULSEN PRAEL (PRAHL) (1625–85) var sognepræst i Kverrestad og Smedstorp (s. 511), og endelig at der på grundlag af skiftet kan påvises forbindelse mellem præsten JACOB MARKVARTHSEN BOLDEVIIN (d. 1697) og slægterne BARTHOLIN og DOBBELSTEEN (s. 530–36).

Hvorvidt værket nu efter dr. Carlquists død kan og vil blive gennemført i de planlagte 15 bind, vides ikke; det er imidlertid mit indtryk, at materialet i det væsentligste foreligger på kort, og en yngre skånsk historiker vil da sikkert kunne videreføre arbejdet – sporet ligger fast. Og videreføres må det – det er for godt og for vigtigt til at lade ligge.

ALBERT FABRITIUS.